

SNILL & VILL

av Anne Nielsen

Den moderne barndommen stiller mange foreldre overfor nye utfordringer - for eksempel:

Hvordan omgås barna dine på en kjærlig og omsorgsfull måte, med respekt for barnet som en levende sjel? Hvordan formidle verdier og moral på en måte som ikke skaper en sur indre kritiker i barnet, men likevel utstyrer dem med et kart å navigere etter i en vanskelig verden?

Hvordan ta vare på barnets individualitet og samtidig lære dem å ta hensyn til fellesskapets behov? Og ikke minst hvordan ta vare dere selv som foreldre midt opp i det hele?

Her følger noen bilder fra denne nye hverdagen:

Det er tidlig sommermorgen- veldig tidlig faktisk, klokken er 5.30 og barnet titter opp over sengekanten med sitt mest bedårende smil og hilser dagen hemningsløst velkommen. Selv om du er fryktelig trøtt smelter du i barnets solskinn, står opp og lager frokost til verdens herligste unge. Før andre har rukket å åpne morgenavisen er du allerede ute på tur med din egen lille engel som snakker uavslatelig om alt det ser og er interessert i alt verden har å by på. Du svarer villig vekk og forklarer og peker og er i ditt ess som GOD mor eller far. Lykke!!

Klokken nærmer seg ni og dere skal bare en snartur innom butikken for å plukke opp ferske rundstykker og kaffe til ham eventuelt hun, som i dag er den heldige vinner av en rolig morgen og du tenker at det kanskje var du som vant.

Mens du leter rundt i hyllene etter det riktige kaffemerket skjer det uten forvarsel en dramatisk endring med Englebarnet. Rød i ansiktet og med beslutt som mine prøver hun å dra ut alle sjokadeboksene gode salgspsykologer i sin visdom har plassert på nederste hylle og stavpe dem opp i den nusselige lille handlevogna hun sleper på. Barnet har helt plutselig blitt transformert til et monster som nå krever full utelling i form av seks sjokadebokser og i tillegg tre brett med hårnåler(!) Hva hun skal med dem er et mysterium, da issen er blank som en bowlingball enda. Noe du påpeker med en (fremdeles) vennlig og fattet stemme, samtid som du formidler litt informasjon om hvor skadelig sukker er for helsa. Monsteret har ingen forståelse for den slags argumenter og er villig til å dø for sjokadeboksene. "Jei stemmer søl" akkompagnert av et brøl avlevert med urkraft fra tidenes morgen gjaller gjennom

lokalet, du høster stjålne blikk fra de andre kundene og lengter tilbake til sengen, ut av situasjonen og hva gjør du egentlig nå?

Sometimes angel, sometimes devil, but always me! Dette stod å lese på et håndkle jeg kjøpte til min datter i fjor. Så sant som det er sagt. Barn er regn og solskinn i skjønn forening. Men hvordan leve med det, når alle de fagre målene du i dine mest idealistiske stunder har laget deg om GOD barneoppdragelse, fri fra autoritært tyranni og undertrykkelse av barnets vilje kommer tilbake som en boomerang. Virkeligheten slår deg i bakhodet og du er nede for telling. Akkurat nå, da du skulle fremstå som en klar, tydelig og ikke minst kjærlig voksen har konflikten sneket seg inn på deg. Nei da- ikke den du har med barnet, det er bare en ytre manifestasjon av den interne konflikten som er det som faktisk setter deg ut av spill. To eller flere indre stemmer slåss om oppmerksomheten og du blir lammet av tvil. Skal du for å løse det kjente butikkdilemmaet ta ungen under armen og gå (uten kaffe og aviser) eller skal du godta Sjokadeboksen for fredens skyld? Og hva med hårnålene?

For ikke å snakke om kundene som bivåner dramaet, hva tenker de om deg som oppdrager, synes de at du er for streng om du går, for ettergivende om du gir deg.... Synes de i det hele tatt at du er en god forelder? Synes DU at du er en god forelder?

Her begynner vi å nærme oss sakens kjerne. Når ble det så ekstremt viktig å være en god forelder og få så himla vellykkede barn? Før så holdt det at de var stille og lydige, nå skal de sammen være lykkelige også. Til enhver tid. Og middelet for å få dette umulige regnestykket til å gå opp vil ofte være å gi etter for barnets lyster og la det få det som det vil. Vi prøver å strekke oss til alle kanter, blidgjøre barnet, vårt eget opprørte indre og folk i butikken -samtidig. Særlig vi som vil være gode foreldre og i tilegg alternative, spirituelle og opplyste.

Annet eksempel på moderne foreldre –barn samspill

Trendy møbelbutikk- tre til fire åring står ved et lavt, dyrt bord og klæsjer to pynteglass opp i hverandre med fare for at de knuses. Jeg får lyst til å gripe inn og be barnet være forsiktig med glassene, men ser at mor er på vei for å ordne opp - tror jeg. Men da hun får se at jeg observerer barnet stopper hun seg selv og lar være å ta glassene fra barnet, slik det først ser ut til at hun ha planer om og lar han holde på med dem. Dette er nøyaktig det motsatte av hva jeg forventer og det som ville være "normal" inngripen i forhold til et lite barn før. Det hun gjør er å se usikkert på meg, stoppe sin respons i forhold til barnet og deretter observerer hun både meg og barnet. Som nesten knuser glassene. Inntil han driver urolig videre.

Med alle forbehold om at jeg har tolket situasjonen feil går jeg videre - og undres. Stoppet hun seg selv fordi hun var bekymret for at jeg ville synes hun var for streng om hun grep inn? Hvorfor reagerte hun ikke? Hva hindret henne å gjøre det mest logiske - å hjelpe barnet til å unngå å knuse glassene. Lære det noe om respekt for andres eiendom. Unngå at barnet blir satt i den pinlige situasjonen det ville være å ødelegge noe.

Jeg minnes en spesialpedagog som omdøpte kurset sitt for barnehage personalet fra "Urolige barn" til "Usikre voksne i møte med viljesterke barn." Det er langt nærmere sannheten. Forrige generasjon foreldre gjorde dumme ting med den største selvtillit og sov godt om natten selv om barnet led, nå strever vi rundt i motsatte grøfter og er overopptatt av barnets lykke der det beste hadde vært å skjære igjennom og være sjef. Med god samvittighet. Men vi klarer ikke og tør ikke og nøler lenge nok til at barnet skjønner at det fins spillerom for protest og motstand. Mange barn i dag tror at Ja er Ja og Nei er Kanskje.

Overgangen mellom det gamle og det nye kan være smertefulle til vi lander i en dypere forståelse av hva det vil si å elske sine barn. Og lærer å si JA til NEI. Og dessuten oppfatte det som et kjærlig svar. Et bilde på slik kjærlighet følger her:

Barnet ca. 2.5 år haler og drar i mor som sitter og drikker kaffe, barnet vil videre, mor vil drikke ferdig. Barnet gir seg ikke, piper, hviner, sliter i genseren og er i fare for å dra hele konserten. Mor er helt rolig, stopper slagene ved å holde forsiktig rundt barnets hender og sier "Nei, du må vente" og fortsetter samtalen med venninnen. Ingen trusler, ingen bestikkeler, ingen lovnader om noe som kommer etterpå, bare ro og fred. Barnet surmuler en stund for deretter å krabbe opp på mors fang og synke sammen i en liten avslappet pause. Med litt pupp som trøst i strevet med å ta innover seg at det fins flere viljer i verden enn hennes egen. Hvilket heldig barn! Og jeg dras tilbake til de store spørsmålene som har utkrystallisert seg etter 25 års eget arbeid med barn og ikke minst som mor til to.

Hva kan forhindre foreldre fra å omgås barna sine på en kjærlig og omsorgsfull måte, med respekt for barnet som en levende sjel? Hvordan formidle verdier og moral til barnet på en måte som ikke skaper en sur indre kritiker i ungen, men likevel utstyrer dem med et kart å navigere etter i en vanskelig verden?

Disse spørsmålene opptar meg og mange andre foreldre jeg har møtt i mitt yrke som forskolelærer, SFO leder og Psykosynteseterapeut. Om man skal koke ned foreldres ønsker for sine egne barns personlighetsutvikling til et minimum ender vi gjerne opp med de to ordene i overskriften. Snill og vill. De fleste foreldre ønsker at barna deres skal lære å ta hensyn til andre mennesker og finne sin plass i et større felleskap, samtidig som de beholder tilgangen til følelsene sine og har kontakt med kroppens behov. Vår ville natur. Det kan virke enkelt og greit i teorien, men er uhyre vanskelig i praksis. Forrige generasjon la vekt på SNILL og fikk nevrosene til å blomstre i barnas hager. Dagens foreldre har en tendens til å vektlegge VILL og er ferd med å oppfostre en generasjon med udresserte, egosentriske unger som kan få store problemer med å siviliseres inn i fellesskapet. Se en hvilket som helst Nanny serie på TV og se problemet utspille seg i all sin gru. Andelen barn med alvorlige afterdsproblemer er sterkt økende. Det samme gjelder depresjoner og selvmord blant unge mennesker. Og det ironiske er at det like gjerne kan være de mest velmenende og gode foreldrene som kommer skjevt ut. Man kan legge skylden på alt fra

materialisme, kommersialisme, til media, skolen og verdens generelle skjeve gang. Alle disse tingene er utenfor den enkeltes innflytelse, men der vi kan gjøre noe selv er å se på den relasjonen vi har til våre egne barn. Eller kanskje snarere til den relasjonen vi har til oss selv. Å kjenne seg selv er et godt utgangspunkt for å begynne å relatere til egne barn fra et renere og klarere ståsted. Bli klar over hva som handler om uoppkjørt smerte fra forholdet til dine egne foreldre eller lærere. Eller hvor du følger tidsånden ubevisst.

Foreldrenes projeksjon av sin egen ubevisste, barnlige smerte over på sine egne barn kan holde både barn og foreldre fast i gamle mønstre.

Etter å ha sett 1000-vis av barn og tilhørende foreldre passere revy og i tillegg kurset 1000-vis av "barnearbeidere" i mitt yrke som pedagog, kurs og foredragsholder er det lett å se at det fins underliggende mønstre som vi i Vesten er en del av enten vi er klar over det eller ei. Her følger to eksempler:

Gårdsdagens patriarkalske oppdragelse etterlot oss som opplevde den med mye internalisert sorg og for mange et uttrykt ønske om å ikke være autoritær eller utøve makt overfor barn. Enhver tilløp til bruk av makt vil derfor assosieres med overgrep og utløse hav av skyldfølelse. En følelse som er så ubezagelig for den voksne, at den effektivt stopper vår evne til å være klar og tydelig som autoritet. (Barnet på sin side kan ha det utmerket!)

Et annet mønster er et sterkt ønske om å være en god mor og far og ta hensyn til barnas behov. Hver gang barnet gir uhemmet utsyn for aggressjon mot mor og far (hvilket sunne barn gjør når de ikke er redd for å bli avvist eller straffet) blir den voksne (som selv aldri, eller i liten grad har oppført seg slik), usikker og redd for å bli misliket eller hatet av barnet. Her trår projeksjonen til og man gir etter for barnets impulser og vilje for å unngå å bli misliket av barnet slik man mislikte eller hatet sine egne foreldre når de var harde eller ufølsomme.

Slik kan nettopp de mest velmenende foreldrene bli de mest vinglete og utsigge for barna.

Målene er gode nok, men metodene fører ikke dit man ønsker. Vi vet mest om hva vi ikke vil og for lite om hva vi egentlig ønsker. I frykt for å være tydelige autoriteter og kanskje bli fordømt av våre barn, har mange av oss blitt ulldotter som ikke viser barnet hvem vi er og hva vi mener og står for. Vi har få gode rollemodeller for en sunnere og mer fleksibel måte å relatere til barn på, og blander derfor sammen det å være autoritær med det å ha autoritet. Forskningen er helt klar på dette området. Barn som har fått en autorativ oppdragelse, dvs. kjærlige grenser formidlet med tydelige autoritet fra fleksible foreldre klarer seg best i livet. Deretter de som har fått en gammeldags, autoritær, halvgod oppdragelse. Enten du liker det eller ikke! De som har fått en moderne "demokratisk" oppdragelse blir oftere usikre og utsigge, inkludert og i særlig grad de barna som har foreldre som prøver å være kompiser

med ungene sine. Jo mindre innblanding og utsydeligere voksenrolle, jo verre stilt blir barnet.

Foreldre med spirituelle verdier er ikke forskånet for dette dilemmaet, men har ofte et tredje problem å stri med i tillegg, nemlig en tendens til å idealisere barnet som et vesen som er mer rent og spirituelt enn de "fordervede" voksne. Noe som neppe medfører riktighet og skaper mye forvirring. "Det indre barnet" er kanonisert som helgen og kan lett blandes sammen med virkelighetens barn. Min påstand er at det indre barnet man erober tilbake etter å ha foretatt heltens reise ned i underverdenen og finner igjen det man mistet i sin egen barndom, ikke er synonymt med det reelle barnet du var en gang. Det er en syntese av ditt gamle sårede barn og den klokere voksne du er i dag. Dette er milevis fra den verden dine egne barn lever i. Men nettopp fordi du har gått før og tråkket opp nye bevissthetssstier kan de følge deg lengre, fortære og gå forbi deg inn i den fremtida som er deres.

Hvordan ta tilbake dine egne projeksjoner på barnet og sette dem fri til å finne sin egen vei i livet og ha tillit til at de har kraft og styrke nok til å tåle det veien krever. Hvordan finne tilbake til ditt eget indre lekne barn sammen med ungene, uten å selge autoriteten din?

Barndommen er en tid for intense følelser og sterke emosjoner som ikke er det plukk mer opplyste eller bedre enn voksen fornuft. Tvert imot. Små barn ser verden fra knehøyde og har verken erfaringer, hjernekapasitet eller forståelse nok til å ta større perspektiver enn sine egne egosentriske. Evnen til et større perspektiv vokser med årene om alt går som det skal. Det er når du har erobret både /og, og er i stand til å omfavne både fornuft og følelser med samme sinn du begynner å bli hel, og har lagt grunnlaget for å nærme deg mer opplyste tilstander. Når du kan være både SNILL og VILL og dermed FRI. Ingen treåringer er her. Ta mitt ord for det, jeg har tilbrakt år med dem! Det betyr ikke at barn er syndige krek som må oppdras og få banket det gode inn i dem heller, slik man har en tendens til å gjøre i mer fundamentalistiske kretser. Slik jeg ser det handler det mer om å ikke komme i veien for det gode barnet har med seg når de kommer, enn å lære dem å bli "snille".

Problemet er hele tiden de voksne tendens til å sette moralske merkelapper på barnets oppførsel. Barnet er "snilt eller slemt". Et langt bedre perspektiv er å se det hele fra en lærings -synsvinkel og erkjenne at barnet (og vi alle) handler negativt og uhensiktsmessig til vi har lært noe bedre. Kjærlige, gode handlinger læres ved å kopiere de menneskene du er sammen med. Hvilket også betyr at du som voksen kan lære mye av barna dine. Oppdag lekens fantastiske verden på nytt for eksempel! Med en oppdragelse som reelt klarer å omfavne både det mørke og det lyse i oss alle, kan vi gjøre veien lettere for barna og forskåne dem for noe av den smerten som ikke nødvendigvis gjør alle klokere, men for mange traumatiserer så mye at vegen til et mer opplyst og godt liv blir for lang og tornefull.

Tilbake til butikken, måltidene, leggetider og de andre arenaene hvor kampen om viljen står i de tusen hjem. For å klare å navigere i dette terrenget og være stabil nok som mor og far må du tåle å bli hatet og elsket av barna med samme sinn. Dette er faktisk nødvendig spisskompetanse for foreldre slik at barna ikke kan manipulere deg med skyldfølelse og dårlig samvittighet. Og slik at du ikke sender skyldfølelsen din videre til neste generasjon. Selv glemmer jeg ikke første gangen jeg møtte barns direkte og tydelige misbilligelse. Det var temmelig sjokkerende. Jeg som var så grei. Og ikke bare grei, men snill også og gjorde alt som stod i min makt for å være barnevennlig! Og ,og ,og ... Det tok mange år å komme vekk fra det sterke ønsket om å bli likt for en hver pris. Det var barnas følelser som var så vanskelige. Sorgen og hatet og sinnet og jeg vet ikke hva. Om følelsene lærte jeg etter hvert at de må du tåle, de er ufarlige, flyktige og glemt om litt. Ofte er det knapt deg de handler om. Du er bare en skyteskive for barnets frustrasjon og smerte som de har behov for å avreagere. Men når støvskyen har lagt seg og sikten har kommet tilbake, er barn de første til å tilgi og begynne på nytt. Om litt er du den beste voksne i verden... Slik er det i barns verden: svart eller hvitt. Mens det å bli et modent menneske innebærer evnen til å omfavne både og. Elske og hate, snill og dum, streng og mild. Nå hender det jo, (ganske ofte faktisk), at jeg ser at de unge har viktige poeng og bedre argumenter enn meg. Da hører jeg fremdeles etter. Slik at jeg ikke går i den motsatte grøfta og blir hard eller utilgjengelig – slik som forrige generasjon...

Bare foreldre som klarer å holde begge disse paradoksale motsetningene i seg selv kan gi barna den vissheten de trenger om at de er elsket som de fantastiske, vidunderlige skapningene de er OG at det fins mer de kan vokse inn i, lære seg og forstå - hver eneste dag. Slik at barna kan få lov til å være snille og ville – på en gang. Min egen 17-åring uttrykte det slik på spørsmål om hvorfor hun var blitt så grei uten å være selvutslettende. "Jeg fikk jo høre det om jeg gjorde noe dumt eller galt, men det var liksom ikke verdens undergang heller..." Utfordringen er å holde barnet i kjærlige hender når det er frustrert samtidig som du trekker pusten dypt, finner ditt eget senter og lar barnet få erfare at Nei kan være et kjærlig svar.

Puhhhh.....Lykke til med den vanskeligste, men viktigste og mest spennende oppgaven livet har å by på. Å oppdra barn!